

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ГЕОДЕЗІЇ, ЗЕМЛЕУСТРОЮ ТА
ГЕОІНФОРМАТИКИ

ЗВІТ

Про проходження переддипломної практики

Керівник практики від ДВНЗ «УжНУ»:
к.с-г.н., доц. Романко Володимир Олександрович

Виконала:

студентка VI курсу
спец. 193 Геодезія та землеустрій
Коциба Марина Володимирівна

Національна шкала: 80/100

Кількість балів: 86

Оцінка: EGTS B

Звіт

Про проходження переддипломної практики

Виконавець: студентка VI курсу – Коциба Марина Володимирівна
(посада, прізвище, ім'я, по батькові)

База практики: кафедра геодезії, землеустрою та геоінформатики
(назва установи)

Керівник практики: к.с-г.н., доц. Романко Володимир Олександрович
(посада, прізвище, ім'я, по батькові)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ЗБІР, АНАЛІЗ ТА СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ВИХІДНИХ ДАНИХ	6
<i>1.1 Основні відомості щодо написання кваліфікаційної роботи.....</i>	<i>6</i>
<i>1.2 Аналіз літератури по тематиці досліджень</i>	<i>8</i>
<i>1.3 Правовий режим земель різного призначення.....</i>	<i>10</i>
Висновок до розділу 1.....	15
РОЗДІЛ 2. УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД.....	16
<i>2.1 Поняття про управління земельними ресурсами.....</i>	<i>16</i>
<i>2.2 Теоретичні аспекти управління земельними ресурсами територіальних громад.....</i>	<i>21</i>
Висновок до розділу 2.....	25
ВИСНОВОК.....	27
Список використаних джерел.....	28

ВСТУП

Я, Коциба Марина Володимирівна, студентка VI курсу географічного факультету спеціальності 193 Геодезія та землеустрій, проходила переддипломну практику на кафедрі геодезії, землеустрою та геоінформатики з 07.11.22 р. по 18.11.22 р..

Переддипломна практика є невід'ємною складовою у системі підготовки фахівців з геодезії та землеустрою. Вона становить важливу та обов'язкову ланку в системі наскрізної практичної підготовки висококваліфікованих фахівців до майбутньої практичної діяльності та є невід'ємним елементом в процесі написання дипломних кваліфікаційних робіт.

Переддипломна практика спрямована на закріплення теоретичних знань, отриманих студентами (курсантами) за час навчання, вдосконалення практичних навичок і умінь в роботі за обраною спеціальністю. [1]

Мета переддипломної практики є :

- оволодіння методикою виконання робіт за спеціальністю;
- формування бази із теми дослідження;
- виконання основних розділів дипломної кваліфікаційної роботи використовуючи матеріальну базу та виробничий потенціал бази практики
- засвоєння знань, які були отриманні безпосередньо в процесі проходження практики.
- формування у студентів (курсантів) остаточне уявлення про специфіку фахової діяльності

Мета і завдання дослідження полягає в узагальненні та поглибленні теоретичних засад щодо управління земельними ресурсами в межах населених пунктів об'єднаної територіальної громади.

Об'єктом дослідження є земельні ресурси в межах населених пунктів об'єднаної територіальної громади.

Предметом дослідження є Сучасний стан управління земельними ресурсами об'єднаної територіальної громади.

Актуальність. Земельні ресурси є невід'ємною частиною багатства народу. Саме земля протягом багатьох століть залишалася головним ресурсом держави, джерелом добробуту і процвітання. Неузгодженістю темпів соціально-економічного розвитку і вимог екологічної безпеки орієнтує сучасне суспільство на пошук забезпечення якісного рівня життя, який балансує між економічним зростанням і раціональним використанням природного потенціалу певної території. Важливим питанням у застосуванні наукових підходів на засадах принципів положень сталого розвитку є розробка науково обґрунтованої системи знань щодо управління земель з подальшим практичним їх застосуванням.

РОЗДІЛ 1. ЗБІР, АНАЛІЗ ТА СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ВИХІДНИХ ДАНИХ

1.1 Основні відомості щодо написання кваліфікаційної роботи

Кваліфікаційна (дипломна) робота є самостійним теоретико-прикладним науковим дослідженням студента, що виконується ним на завершальному етапі здобуття повної вищої освіти в університеті. Її виконання є обов'язковою складовою навчального процесу на рівні підготовки за ОПП «магістр» та «спеціаліст».

Кваліфікаційна робота повинна засвідчити професійну зрілість випускника, виявити його загальнонаукову, загальнотеоретичну та спеціальну підготовку, уміння застосовувати здобуті в університеті знання для розв'язання конкретних наукових та практичних завдань і, відповідно, готовність до самостійної професійної діяльності.

Кваліфікаційна робота є роботою, на підставі якої ДЕК приймає рішення про присвоєння кваліфікації «спеціаліст» з відповідної спеціальності та видачу державного документа про здобутий освітній ступінь (освітньо-кваліфікаційний рівень) і повну вищу освіту. Результат виконання кваліфікаційної роботи є одним з основних критеріїв для оцінки якості реалізації завдань відповідної освітньо-професійної (або освітньо-наукової) програми.

Метою написання дипломної роботи є систематизація, закріплення, поглиблення теоретичних і практичних знань студента зі спеціальності та застосування їх при вирішенні конкретних наукових та прикладних задач.

Крім того, дипломна робота - це кваліфікаційна робота, метою якої є виявлення глибини знань випускника за обраною спеціалізацією, вміння самостійно працювати з літературою, проводити аналіз наукових концепцій і узагальнювати дані практики, виявляти прогалини і недоліки нормативного регулювання, формулювати власні висновки і пропозиції.

Особливістю дипломної роботи є те, що в ній має бути продемонстрований певний рівень фахової кваліфікації студента - його готовність до організаційної,

управлінської, консультативно-методичної, науково-дослідної та науково-педагогічної діяльності, готовність вирішувати науково-практичні та аналітичні завдання. [9]

Під час підготовки дипломної роботи студентам необхідно вирішити питання вибору методики дослідження з обраної теми; пошуку, систематизації та обробки наукової літератури; написання тексту дипломної роботи; дотримання вимог з оформлення; процедури захисту. Таким чином, метою виконання дипломної роботи є: розвиток теоретичного мислення, творчих здібностей майбутніх фахівців, вироблення у них здібностей до практичної та науково-дослідної діяльності;

- систематизація, розширення і поглиблення теоретичних знань і практичних умінь студентів;

- формування готовності і здатності студентів до самоосвіти і само-розвитку, самостійної дослідницької роботи в майбутній професійній діяльності.

Кваліфікаційна робота магістра повинна мати логічний, доказовий, аргументований характер і відповідати таким вимогам:

- містити поглиблений всебічний аналіз досліджуваної проблеми;
- містити елементи самостійного дослідження, розрахунки, виконані на ЕОМ;
- містити обґрунтовані пропозиції щодо організації управління або вдосконалення діяльності на досліджуваному об'єкті;
- бути належним чином оформленою;
- мати всі супровідні документи;
- бути виконаною і поданою на випускову кафедру в термін, передбачений графіком навчального процесу [10]

1.2 Аналіз літератури по тематиці досліджень

Земельні ресурси разом з іншими природними ресурсами (водними, лісовими, кліматичними, мінеральними) є компонентами довкілля, місцем існування людини, їм належить активна участь у суспільному виробництві, вони є засобом виробництва і джерелом задоволення потреб людини.

Земельні ресурси — частина земельного фонду, що використовується або може бути використана у сільському, лісовому господарстві, містобудівництві та інших галузях народного господарства.

Земельний фонд планети складає 13 400 млн га, найбільша частка припадає на Азію (25%), а найменша — на Австралію та Океанію (6%). Найбільша частка пасовищ (24%) в Африці. 11% земельного фонду припадає на орні землі, що дають 88% продуктів харчування.

Країни та регіони світу неоднаково забезпечені земельними ресурсами, а особливо землями придатними для сільськогосподарської діяльності.

Україна належить до держав з великою розораністю землі. Сільськогосподарські угіддя займають 70,5% загальної площі країни, з них 57% — орні землі (в окремих областях — до 86%).

Використання земельних ресурсів України на сьогодні не відповідає вимогам раціонального природокористування. Порушено екологічно допустимі співвідношення площ рілля, лісових і водних територій, природних кормових угідь, що негативно впливає на стійкість сільськогосподарського ландшафту. Деградація ґрунтового покриву досягла загрозливих темпів, найбільшу роль серед них відіграють ерозійні процеси.

Значної екологічної шкоди земельні ресурси зазнають внаслідок забруднення викидами промисловості, відходами, а також через недосконале використання засобів хімізації в аграрному комплексі. [2]

Суспільне виробництво базується на використанні природних ресурсів, які є не чим іншим, як елементами природи, які використовуються як джерело засобів існування людського суспільства. Вони поділяються на земельні, водні, мінерально-сировинні, кліматичні, біологічні та інші і складають основу

матеріального виробництва. В наслідок прикладання до них живої і уречевленої праці вони стають природними продуктивними силами. Серед всіх природних ресурсів найважливіше значення має земля.

Серед матеріальних умов, необхідних для життя і виробничої діяльності населення, земля займає особливе місце. Вона зі своїми ґрунтами, надрами, лісами, водними екосистемами, в наслідок прикладання до неї живої і уречевленої праці, стає основною продуктивною силою. Місце і роль землі в галузях матеріального виробництва різні. В промисловості, за винятком добувної, вона є фундаментом, просторовою базою для розміщення її галузей і окремих підприємств, в гірничій промисловості вона є коморою мінерально-сировинних ресурсів, арсеналом засобів і предметів праці. У сільському господарстві земля є основним засобом виробництва і головною продуктивною силою, завдяки своїй родючості, тобто здатності забезпечувати рослини всіма необхідними поживними речовинами, обмеженості в розмірах, просторовості. Земля вимагає особливого підходу до організації її використання. Маючи обмежені розміри, вона є предметом конкуренції різних галузей господарського комплексу. Тому проблема їх оптимального розподілу між ними набуває особливо важливого значення.

За своїм цільовим призначенням землі поділяються на такі основні категорії: землі сільськогосподарського призначення; землі житлової та громадської забудови; землі природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення; землі оздоровчого призначення; землі рекреаційного призначення; землі історико-культурного призначення; землі лісового фонду; землі водного фонду; землі промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення.

Упродовж останніх років відбувається постійна трансформація земельного фонду. Скорочується площа сільськогосподарських угідь, зростає площа лісів і забудованих земель, значно погіршується якісний стан земельного фонду. Збільшується площа еродованих земель, знижується родючість ґрунту, в ньому зростає дефіцит поживних речовин, що негативно позначається на

сільськогосподарському виробництві. Виходять з ладу гідротехнічні споруди, магістральні та розподільчі канали, меліоративні системи, що призводить до заболочення і підтоплення земель. [3]

1.3 Правовий режим земель різного призначення.

Відповідно до ст. 19 Земельного кодексу України землі України за основним цільовим призначенням поділяються на такі категорії: землі сільськогосподарського призначення; землі житлової та громадської забудови; землі природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення; землі оздоровчого призначення; землі рекреаційного призначення; землі історико-культурного призначення; землі лісового фонду; землі водного фонду; землі промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення. [4]

Згідно зі ст. 22 Земельного кодексу України землями сільськогосподарського призначення визнаються землі, надані для виробництва сільськогосподарської продукції, здійснення сільськогосподарської науково-дослідної та навчальної діяльності, розміщення відповідної виробничої інфраструктури або призначені для цих цілей. До них належать: сільськогосподарські угіддя (рілля, багаторічні насадження, сіножаті, пасовища та інші перелоги); несільськогосподарські угіддя (господарські шляхи і прогони, полезахисні лісові смуги та інші захисні насадження, крім тих, що віднесені до земель лісового фонду, землі під господарськими будівлями і дворами, землі тимчасової консервації тощо). [4]

Право на земельну частку (пай) мають члени колективного сільськогосподарського підприємства, сільськогосподарського кооперативу, сільськогосподарського акціонерного товариства, в т. ч. пенсіонери, які раніше працювали в ньому і залишаються членами зазначеного підприємства, кооперативу, товариства відповідно до списку, що додається до державного акта на право колективної власності на землю. При паюванні вартість і розміри в умовних кадастрових гектарах земельних часток (паїв) усіх членів підприємства, кооперативу, товариства є рівними.

До земель житлової та громадської забудови належать земельні ділянки в межах населених пунктів, які використовуються в межах населених пунктів для розміщення житлової забудови, громадських будівель і споруд, інших об'єктів загального користування (ст. 38 ЗК України). Використання даної категорії земель відбувається відповідно до генерального плану забудови населеного пункту, іншої містобудівної документації, плану земельно-господарського устрою з дотриманням державних стандартів і норм, регіональних і місцевих правил забудови. [5]

Згідно із ст. 43 Земельного кодексу України землями природно-заповідного фонду вважаються ділянки суші і водного простору з природними комплексами та об'єктами, що мають особливу природоохоронну, екологічну, наукову та естетичну цінність. До їх складу належать території та об'єкти (природні заповідники, національні природні парки, біосферні заповідники, регіональні ландшафтні парки, заказники, пам'ятки природи, заповідні урочища), а також штучно створені об'єкти (ботанічні сади, дендрологічні парки, зоологічні парки, парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва). [4]

До складу земель іншого природоохоронного призначення належать: земельні ділянки водно-болотних угідь, що не віднесені до земель лісового і водного фонду; земельні ділянки, в межах яких є природні об'єкти, що мають особливу наукову цінність (ст. 46 Земельного кодексу України). [4]

До земель оздоровчого призначення належать землі, що мають природні лікувальні властивості, які використовуються або можуть бути використані для профілактики захворювань і лікування людей (ст. 47 Земельного кодексу України). [4]

Згідно із ст. 50 Земельного кодексу України землями рекреаційного призначення вважаються землі, які використовуються для організації відпочинку населення, туризму та проведення спортивних заходів. До їх складу належать земельні ділянки зелених зон і зелених насаджень міст та інших населених пунктів, навчально-туристських та екологічних стежок, маркованих трас, земельні ділянки, зайняті територіями будинків відпочинку, пансіонатів, об'єктів

фізичної культури і спорту, туристичних баз, кемпінгів, яхт-клубів, стаціонарних і наметових туристично-оздоровчих таборів, будинків рибалок і мисливців, дитячих туристичних станцій, дитячих і спортивних таборів, інших аналогічних об'єктів, а також земельні ділянки, надані для дачного будівництва і спорудження інших об'єктів стаціонарної рекреації. [4]

До земель історико-культурного призначення належать землі, на яких розташовані: історико-культурні заповідники, музеї-заповідники, меморіальні парки, меморіальні (цивільні та військові) кладовища, могили, історичні або меморіальні садиби, будинки, споруди і пам'ятні місця, пов'язані з історичними подіями; городища, кургани, давні поховання, пам'ятні скульптури та мегаліти, наскальні зображення, поля давніх битв, залишки фортець, військових таборів, поселень і стоянок, ділянки історичного шару укріплень, виробництв, каналів, шляхів; архітектурні ансамблі і комплекси, історичні центри, квартали, площі, залишки стародавнього планування і забудови міст та інших населених пунктів, споруди цивільної, промислової, військової, культової архітектури, народного зодчества, садово-паркові комплекси, фонові забудова (ст. 53 Земельного кодексу України). [4]

До земель лісового фонду належать землі, вкриті лісовою рослинністю, нелісові землі, які надані та використовуються для потреб лісового господарства (ст. 55 Земельного кодексу України). Згідно зі ст. 5 Лісового кодексу України від 21.01.94 землі лісового фонду поділяються на: лісові, вкриті лісовою (деревною і чагарниковою) рослинністю; не вкриті лісовою рослинністю, які підлягають залісенню (зруби, згарища, рідколісся, пустирі та інші), зайняті лісовими шляхами, просіками, протипожежними розривами тощо; нелісові, зайняті спорудами, пов'язаними з веденням лісового господарства, трасами ліній електропередач, продуктопроводів та підземними комунікаціями тощо; зайняті сільськогосподарськими угіддями (рілля, багаторічні насадження, сіножаті, пасовища, надані для потреб лісового господарства); зайняті болотами і водоймами в межах земельних ділянок лісового фонду, наданих для потреб лісового господарства. Але слід зауважити, що до земель лісового призначення

не належать землі, зайняті: зеленими насадженнями у межах населених пунктів, які не віднесені до категорії лісів; полезахисними лісовими смугами, захисними насадженнями на смугах відводу залізниць, захисними насадженнями на смугах автомобільних доріг, захисними насадженнями на смугах відводу каналів, гідротехнічних споруд і водних об'єктів. [4]

Згідно зі ст. 58 Земельного кодексу України [4] та ст. 4 Водного кодексу України [6] до земель водного фонду належать землі, зайняті: морями, річками, озерами, водосховищами, іншими водними об'єктами, болотами, а також островами; прибережними захисними смугами вздовж морів, річок і навколо водойм; гідротехнічними та іншими водогосподарськими спорудами та каналами, а також землі, виділені під смуги відведення для них; береговими смугами водних шляхів. [5]

До земель промисловості належать землі, надані для розміщення та експлуатації основних, підсобних і допоміжних будівель і споруд промислових, гірничодобувних, транспортних та інших підприємств, їх під'їзних шляхів, інженерних мереж, адміністративно-побутових будівель, інших споруд (ст. 66 ЗК України).

Згідно зі ст. 67 ЗК України та ст. 11 Закону України «Про транспорт» від 10.11.94 [7] землями транспорту визнаються землі, надані підприємствам, установам та організаціям залізничного, автомобільного транспорту та дорожнього господарства, морського, річкового, авіаційного, трубопровідного транспорту та міського електротранспорту для виконання покладених на них завдань щодо експлуатації, ремонту і розвитку об'єктів транспорту. Розміри земельних ділянок, що надаються для зазначених цілей, визначаються відповідно до затверджених у встановленому порядку норм або проектно-технічної документації.

До земель залізничного транспорту належать землі смуг відведення залізниць під залізничним полотном та його облаштуванням, станціями з усіма будівлями і спорудами енергетичного, локомотивного, вагонного, колійного, вантажного і пасажирського господарств, сигналізації та зв'язку,

водопостачання, каналізації; під захисними та укріплювальними насадженнями, службовими, культурно-побутовими будівлями та іншими спорудами, необхідними для забезпечення роботи залізничного транспорту (ст. 68 ЗК України та ст. 6 Закону України «Про залізничний транспорт» від 04.07.96). [7]

До земель автомобільного транспорту належать землі під спорудами енергетичного, гаражного і паливороздавального господарства, автовокзалами, автостанціями, лінійними виробничими спорудами, службово-технічними будівлями, станціями технічного обслуговування, автозаправними станціями, автотранс-портними, транспортно-експедиційними підприємствами, авторемонтними заводами, базами, вантажними дворами, майданчиками контейнерними та перечеПЛення, службовими та культурно-побутовими будівлями й іншими об'єктами, що забезпечують роботу автомобільного транспорту (п. 1 ст. 71 ЗК України та ст. 31 Закону України «Про транспорт»).

[7] До земель трубопровідного транспорту належать земельні ділянки, надані під наземні та надземні трубопроводи та їх споруди, а також під наземні споруди підземних трубопроводів (ст. 73 ЗК України та ст. 11 Закону України «Про транспорт»). [7]

До земель зв'язку належать земельні ділянки, надані під повітряні і кабельні телефонно-телеграфні лінії та супутникові засоби зв'язку (ст. 75 ЗК України та ст. 6 Закону України «Про зв'язок» від 16.05.95). [8]

До земель енергетичної системи належать землі, надані під електрогенеруючі об'єкти (атомні, теплові, гідроелектростанції, електростанції з використанням енергії вітру і сонця та інших джерел), під об'єкти транспортування електроенергії до користувача (ст. 76 ЗК України).

До земель оборони належать землі, надані для розміщення і постійної діяльності військових частин, установ, військово-навчальних закладів, підприємств та організацій Збройних Сил України, інших військових формувань, утворених відповідно до законодавства України (ст. 77 ЗК України).

Висновок до розділу 1

Земельні ресурси разом з іншими природними ресурсами (водними, лісовими, кліматичними, мінеральними) є компонентами довкілля, місцем існування людини, їм належить активна участь у суспільному виробництві, вони є засобом виробництва і джерелом задоволення потреб людини. Використання земельних ресурсів України на сьогодні не відповідає вимогам раціонального природокористування.

РОЗДІЛ 2. УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД.

2.1 Поняття про управління земельними ресурсами

Поняття «управління земельними ресурсами» не формалізовано настільки, щоб можна було дати його точне і достатньо широке визначення. Більше того, будь-яке визначення управління пов'язане з поняттями, загальноприйнята формалізація яких не опрацьована (система, мета, завдання, функції тощо).

Під управлінням прийнято розуміти дію з боку якогось активного начала стосовно певних об'єктів або з боку суб'єкта управління – стосовно об'єкта управління. Ця дія спрямована на досягнення певної мети, бажаного результату.

Мета управління – це наперед визначений результат (стан об'єкта), на досягнення якого спрямовані засоби і методи регулювання соціально-економічного розвитку та поліпшення екологічного стану. Спрямування на досягнення мети завжди спонукає соціально-економічну та екологічну діяльність. [13]

Управління, яке зорієнтоване не на розвиток, а підтримку функціонування керованої системи, слід кваліфікувати як регулювання. В широкому розумінні регулювання - це процес, який забезпечує потрібні значення змінних, що є істотними у функціонуванні об'єкта управління.

Протилежною регулюванню, з його орієнтацією на процес, - є організація, яка спрямована на структуру керованої системи і системи в цілому. Організація стає необхідним елементом розвитку, а управління розвитком, на відміну від регулювання, завжди є організаційним.

Управляти можна тільки системою. Систему, в якій реалізуються функції управління, називають системою управління. У ній виділяють дві складові системи: управляючу і керовану (рис. 2.1).

Управляюча система (суб'єкт) здійснює функції управління, а керована є його об'єктом. Якщо управління здійснюється свідомо, то управляюча система створюється суб'єктом управління. Завдання суб'єкта управління полягає саме в

тому, щоб спрямувати розвиток об'єкта у бажаному напрямі через управлінський вплив.

Рис. 2.1. Логічна схема структури системи управління[13]

Будь-яке управління спрямоване на здійснення низки функцій, серед яких основною є розробка програм. Без бачення перспективи неможливо приймати управлінські рішення, оскільки уявлення про цілі становлять основу рішень, які приймаються.

Удосконалення системи управління земельними ресурсами соціально-економічним розвитком країни є одним із вузлових питань політики будь-якої держави. Крім того, в Україні управління земельними ресурсами є ключовою проблемою земельної реформи, що до останнього часу не знайшла остаточного вирішення, яка, у свою чергу, пов'язана з вирішенням питання про шляхи економічного і політичного розвитку України. Управління земельними ресурсами пов'язано із земельними відносинами та охоплює увесь спектр суспільних відносин — від соціального до економічного, правового, екологічного й іншого видів управління.

У сучасному українському суспільстві розгорнулася полеміка про механізм розвитку земельних відносин: стихійний або свідомий (що регулюється

державою). На нашу думку, управління земельними ресурсами - це систематичний, свідомий, цілеспрямований вплив держави і суспільства на раціональне використання землі через ринкові земельні відносини. Цей вплив заснований на пізнанні об'єктивних закономірностей з метою забезпечення ефективного функціонування земельних ресурсів країни.

Управління земельними ресурсами повинне містити в собі: планування, регулювання, організацію і контроль за використанням земель, а отже, його необхідно розглядати через призму управління раціональним використанням та охороною земель.

Основу системи управління земельними ресурсами складають об'єкт, суб'єкт, предмет, мета, завдання і функції управління. Об'єкт і предмет управління створюються в результаті багаторічного попереднього періоду. Вид об'єкта і предмет управління тісно пов'язані між собою. Наприклад, управління використанням земельних ділянок із забудованими багатоповерховими будинками, значно відрізняється від управління ділянками з одноповерховою садибною забудовою.

Сучасна мета, завдання і функції управління земельними ресурсами формуються українським суспільством у даний час.

Об'єктом управління є весь земельний фонд України, адміністративно-територіальної одиниці, земельні угіддя окремих землеволодінь і землекористувачів, що відрізняються за характером використання, правовим статусом, а також земельні ділянки, що не ввійшли в землекористування (землі загального користування).

З прикладної точки зору, об'єктом управління є земельні відносини, процеси формування землеволодінь та землекористувачів, організація раціонального використання, охорони та відновлення корисних властивостей земельних ресурсів, які відповідають сучасним потребам людини і вимогам законів природи.

Предметом управління є процеси організації використання землі, що у межах визначеної території забезпечують усе різноманіття потреб його жителів.

Різноманіття потреб приводить до різноманіття способів використання земель, що підлягають управлінню.

До числа таких способів належать:

- здійснення територіальної організації використання землі в межах землекористування, окремих ділянок, масивів, земель (землевпорядкування, планування, зонування та ін.);
- інженерне забезпечення процесу використання земель (інженерна інфраструктура);
- установа прававого статусу земель (власність, користування, оренда, обмеження, обтяження);
- установа напрямків і видів використання землі (типи землекористування, дозволене використання);
- упровадження економічно й екологічно ефективних технологій використання землі;
- аналіз та оцінка природного й економічного стану земель;
- інші заходи, що впливають на статус і стан земель.

На створення і функціонування системи управління, крім об'єкта і пред-мета, впливають мета і завдання управління. При цьому, якщо об'єкт і предмет створюються протягом багаторічного попереднього періоду, то мета і завдан-ня формуються суспільством у короткий час. Між першою і другою групами існують досить тісні взаємозв'язки. Так, мета і завдання формуються з ураху-ванням стану об'єкта і предмета управління, а вже сформовані мета і завдання при їхній реалізації формують об'єкт і предмет управління.

Метою управління земельними ресурсами є концентроване вираження потреб суспільства, що задовольняються на основі використання властивос-тей землі. Мета відображає перспективний стан земельних ресурсів і процес їх використання. Саме використання землі - це безпосередній вплив суспіль-ства або окремих його суб'єктів на землю. При цьому в кожного такого впли-ву є визначена мета, зумовлена споживанням конкретних властивостей землі. Суспільство не в змозі цілком контролювати мету окремих суб'єктів через їх

масовість і розмаїття, тому управління цими процесами означає встановлення загальних правил і меж використання землі. Такі межі створюються за допомогою встановлених і юридично оформлених (у вигляді правових норм) правил використання: регламентованих земельних відносин і системи земле-користування.

У загальному вигляді, метою управління земельними ресурсами є створення і забезпечення функціонування системи земельних відносин і землекористування, що дає змогу найбільшою мірою задовольняти потреби суспільства, які пов'язані з використанням землі.

У конкретний період часу мета може мати виражений акцент: соціальна, економічна, екологічна або їх комбінація. У доперестроєвний період на території міст і селищ, наприклад, переважав соціальний аспект - коли проголошувалося максимально можливе задоволення всіх потреб жителів (часто без установалення достатньої їх ефективності). В даний час в умовах розвитку земельного ринку відбулася переорієнтація на врахування економічного аспекту, тобто досягнення максимального економічного ефекту, що найчастіше має вигляд максимуму грошових надходжень у бюджет і окупності витрат. Однак без соціальної спрямованості мета управління може викликати загострення соціальної ситуації. Сучасна мета управління земельними ресурсами повинна бути зорієнтована на максимум економічного ефекту при забезпеченні гарантованого соціального й екологічного рівня.

Тому метою управління земельними ресурсами є створення і забезпечення функціонування системи цивілізованих земельних відносин і сталого землекористування, що дає можливість при забезпеченні досить високого рівня екологічних і соціальних умов життя, розвитку ефективної підприємницької, суспільної й іншої діяльності формувати умови збереження і відновлення властивостей навколишнього природного середовища, зокрема землі, одержувати максимум надходжень фінансових засобів у державний і місцевий бюджети. [13]

2.2 Теоретичні аспекти управління земельними ресурсами територіальних громад

Управління земельними ресурсами бере початок із давніх-давен, тому виникнення й розвиток наукової думки про процеси управління земельними ресурсами мають також багатовікову історію, однак ця наука є відносно молодого галуззю, й її розвиток необхідно розглядати в загальному контексті соціального та економічного управління.

Розвиток теорії управління земельними ресурсами нерозривно пов'язаний із розвитком теорії управління загалом. Управління в тій чи іншій формі існувало завжди там, де люди працювали групами і, як правило, у трьох сферах людського суспільства:

- 1) соціальній – необхідність встановлення і підтримки порядку (в групах) у соціальних співтовариствах;
- 2) економічній – необхідність організації виробництва і перерозподілу ресурсів;
- 3) оборонній – захист від ворогів. [11]

Земля – це основний ресурс, без якого не може існувати жодна країна, тому дбайливе ставлення до землі має суттєве значення для нинішніх та майбутніх поколінь. На жаль, в Україні земля як чинник добробуту і зростання, як природний ресурс досі залишається недооціненою. Особливо значущими постають питання землекористування в умовах децентралізації влади України. Це пов'язано з управлінням земельними ресурсами на сучасному етапі земельної реформи, яка відбувається у країні за практично безконтрольного становлення ринкових відносин у земельній сфері, суперечливості земельного законодавства. Виникає небезпека втрати земельних територій як соціально-культурного, екологічного, економічного і політичного надбання [12]

Проблема управління земельними ресурсами завжди була актуальною, оскільки земля є основою будь-якого виробництва. Правда, якщо в несільськогосподарській сфері землі відводиться пасивна, другорядна роль, то в

сільськогосподарському і лісовому господарстві вона виступає головним засобом виробництва. Це й свідчить про велике її значення.

Земля має й інші особливості, які відрізняють її від інших засобів виробництва: 1) земля – продукт природи; 2) просторова обмеженість; 3) постійність місця розташування; 4) правильне використання землі в сільському господарстві супроводжується зростанням її родючості і продуктивності тощо.

Наведені особливості й визначають виняткову роль управління земельними ресурсами. І це не випадково, адже відомо, що земельні ресурси, на використанні яких формується близько 95% обсягу продовольчого фонду та 2/3 фонду товарів споживання, по праву вважаються первинним чинником виробництва, фундаментом економіки України. Варто зазначити, що частка земельних ресурсів у складі продуктивних сил країни становить понад 40%, а в ресурсній забезпеченості соціально-економічного розвитку України земля становить майже 45%. Наскільки ефективно буде здійснюватися управління земельними ресурсами, настільки зростатимуть темпи соціально-економічного, духовного та іншого розвитку держави. Особливо актуальною ця проблема стає в умовах ринкової економіки, коли законодавчо закріплюються різні форми власності на землю і господарювання на ній. Громадянам України нині передано у власність мільйони гектарів продуктивних земель для розширення особистих селянських господарств, організації селянських (фермерських) господарств, передано значні площі для будівництва житла, ведення садівництва і городництва тощо.

31 березня 2016 р. у парламенті був зареєстрований новий законопроект «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розширення повноважень органів місцевого самоврядування з управління земельними ресурсами та посилення державного контролю за використанням і охороною земель».

Коли набрав чинності Земельний кодекс, права органів місцевого самоврядування в земельній сфері були суттєво обмежені. Вже 14 років земельними ресурсами держави розпоряджаються не органи, обрані людьми, а

чиновники, призначені у Києві. Через це у нас абсолютно викривлена система державного управління. Місцеві ради розпоряджаються трохи більше ніж 12% території держави, а передача землі здійснюється хаотично, без урахування інтересів населення і потреб розвитку територій. Розпорядники земель не мають жодного стимулу до наповнення місцевих бюджетів, орендна плата часто є абсолютно неадекватною і значно заниженою.

Був прийнятий Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад», і наприкінці минулого року утворено перші 159 об'єднаних громад [14]. Цей Закон регулює відносини, що виникають у процесі добровільного об'єднання територіальних громад сіл, селищ, міст, а також добровільного приєднання до об'єднаних територіальних громад.

Добровільне об'єднання територіальних громад сіл, селищ, міст здійснюється з дотриманням таких принципів:

- 1) конституційності та законності;
- 2) добровільності;
- 3) економічної ефективності;
- 4) державної підтримки;
- 5) повсюдності місцевого самоврядування;
- 6) прозорості та відкритості;
- 7) відповідальності.

Суб'єктами добровільного об'єднання територіальних громад є суміжні територіальні громади сіл, селищ, міст.

Об'єднана територіальна громада, адміністративним центром якої визначено місто, є міською територіальною громадою, центром якої визначено селище, – селищною, центром якої визначено село, – сільською.

Добровільне об'єднання територіальних громад сіл, селищ, міст здійснюється з дотриманням таких умов:

- у складі об'єднаної територіальної громади не може існувати іншої територіальної громади, яка має свій представницький орган місцевого самоврядування;

- територія об'єднаної територіальної громади має бути нерозривною, межі об'єднаної територіальної громади визначаються по зовнішніх межах юрисдикції рад територіальних громад, що об'єдналися;
- об'єднана територіальна громада має бути розташована в межах території Автономної Республіки Крим, однієї області;
- під час прийняття рішень щодо добровільного об'єднання територіальних громад беруться до уваги історичні, природні, етнічні, культурні та інші чинники, що впливають на соціально-економічний розвиток об'єднаної територіальної громади;
- якість та доступність публічних послуг, що надаються в об'єднаній територіальній громаді, не можуть бути нижчими, ніж до об'єднання.

У Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні зазначається, що однією з нагальних проблем розвитку місцевого самоврядування є подолання його відстороненості від вирішення питань у сфері земельних відносин. Для її розв'язання пропонується надання органам місцевого самоврядування базового рівня повноважень у вирішенні питань забудови (відведення земельних ділянок, надання дозволів на будівництво, прийняття в експлуатацію будівель), визначення матеріальною основою місцевого самоврядування майна, зокрема землі, що перебуває у власності територіальних громад сіл, селищ, міст (комунальній власності), та належної бази оподаткування, а також надання територіальним громадам права розпоряджатися земельними ресурсами в межах своєї території, об'єднувати своє майно та ресурси в рамках співробітництва територіальних громад для виконання спільних програм та ефективнішого надання публічних послуг населенню суміжних територіальних громад.

Сьогодні питання земельних відносин контролюється органами місцевого самоврядування тільки в межах населених пунктів, це лише близько 4% території України, а 96% – земельні ресурси в розпорядженні виконавчих органів влади. Цю систему необхідно змінити, передавши основну частину земельних ресурсів

у розпорядження саме органам місцевого самоврядування, спроможним територіальним громадам, а іншу частину залишити за державою, а саме 84% земельних ресурсів щоб було в розпорядженні територіальних громад і 16% – Кабінету Міністрів України (землі дна територіального моря; землі під великими та малими річками; землі в зоні відчуження; землі природо-заповідного фонду; землі лісового фонду; землі оборони). Роль держави передусім полягатиме в забезпеченні контролю над раціональним використанням земельних ресурсів.

Нині вже розроблено законопроект, який дасть змогу зробити важливий і давно очікуваний крок – передати повноваження органам місцевого самоврядування з розпорядження землями державної власності з одночасним посиленням державного контролю над використанням та охороною земель. Передача повноважень Держгеокадастру на місця необхідна через цілу низку причин. У тому числі й тому, що забезпечити стабільний та ефективний розвиток територіальних громад, не надавши їм можливість самостійно розпоряджатися земельними ресурсами, неможливо.

Реформа територіальної організації влади в Україні є надзвичайно відповідальним завданням, яке, незважаючи на свою складність, має бути реалізоване вже найближчим часом. Урахування запропонованих підходів під час формування адміністративно-територіальних одиниць базового рівня за вдосконалення земельного законодавства дасть змогу спростити відповідні адміністративні процедури та мінімізувати кількість потенційних конфліктів у процесі управління територіями та розвитком територіальних громад. [11]

Висновок до розділу 2

Враховуючи все вище зазначене, можна зробити висновок, що для роботи новостворених громад необхідно передати повноваження органам місцевого самоврядування з розпорядження землями державної власності з одночасним посиленням державного контролю над використанням та охороною земель. Децентралізація земельних відносин передбачає передачу права розпорядження землями громадам, власність на землі перейде об'єднаним громадам,

Держгеокадастр здійснюватиме лише контроль над використанням землі. Новостворені об'єднані громади матимуть економічні ресурси для свого ефективного розвитку. Крім бюджетних та податкових можливостей, держава передасть цим громадам і земельні ресурси.

ВИСНОВОК

Я, Коциба Марина Володимирівна, студентка VI курсу географічного факультету спеціальності 193 Геодезія та землеустрій, проходила переддипломну практику на кафедрі геодезії, землеустрою та геоінформатики ДВНЗ «УжНУ» з 07.11.22 р. по 18.11.22 р..

Відповідно до поставлених завдань, я ознайомилася із структурою університету, установчими документами та виконала індивідуальне завдання відносно підготовки відомостей для написання кваліфікаційної роботи.

Також я закріпила теоретичні та практичні знання, здобуті під час вивчення профільних дисциплін. Зокрема, я мала можливість взяти участь у формуванні та оновленні напрямів досліджень, в межах яких визначається тематика бакаларських робіт, ознайомитися з правилами та тенденціями відповідно до яких змінюється навчальна програма, що передбачає підготовку висококваліфікованих та конкурентоспроможних фахівців у сфері землевпорядкування, згідно з чим здобула навички пов'язані з написанням кваліфікаційної роботи.

В ході дослідження були проаналізовані та вивчені питання, які піднімаються відповідно до теми даної кваліфікаційної роботи, а саме : «Управління земельними ресурсами ресурсами об'єднаних територіальних громад».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Робоча програма переддипломної практики для студентів та курсантів освітнього ступеня «магістр» спеціальності 122 «Комп'ютерні науки». III семестр. – Львів: ЛДУБЖД, 2018. – 19 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://ldubgd.edu.ua/sites/default/files/>
2. Сталий розвиток для України. All Rights Reserved. – 2022. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://sd4ua.org/golovni-temi-stalogo-rozvitku/zemelni-resursi/>
3. Земельні ресурси та їх використання – 2007 - 2022 «Букліб» – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://buklib.net/books/31337/>
4. Земельний кодекс України від 25.01.2001 №2768-III від 16.10.2020,; [Електронний ресурс]. - Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>
5. Правовий режим земель різного призначення – 2007 - 2022 «Букліб» – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://buklib.net/books/28776/>
6. Водний кодекс України від м. Київ 6 червня 1995 року № 213/95-ВР [Електронний ресурс]. - Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-%D0%B2%D1%80#Text>
7. Закону України «Про транспорт» від 10.11.94 року № 232/94-ВР [Електронний ресурс]. - Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/232/94-%D0%B2%D1%80#Text>
8. Закону України «Про зв'язок» від 16.05.95 N 160/95-ВР [Електронний ресурс]. - Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/160/95-%D0%B2%D1%80#Text>
9. Загальні положення про кваліфікаційні роботи [Електронний ресурс]. - Режим доступу до ресурсу: <https://studies.in.ua/sovetu/3846-zagaln-polozhennya-pro-kvalifikacyn-roboti.html>

10. Основні вимоги до організації підготовки та захисту кваліфікаційної роботи на здобуття освітнього ступеня магістра всіх спеціальностей та форм навчання (Уклад. Н. В. Сментина, В. О. Кравченко. – Одеса: ОНЕУ, 2017 р. – 44 с.)
11. Теоретичні аспекти управління земельними ресурсами територіальних громад (Укладачі: Таратула Р. Б., Ковтуняк І. П.), Львів, 2017р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу до ресурсу: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/16_2_2017ua/28.pdf
12. Малоокій В.А. Територіальні аспекти дослідження управління земельними ресурсами територіальних громад / В.А. Малоокій [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/db/2016-1/doc/2/10.pdf>
13. Управління земельними ресурсами : [навч. посіб.] / За ред. А.М. Третяка. – Вінниця : Нова Книга, 2006. – 360 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://buklib.net/books/35323/>
14. Кулініч О. Запуск земельної децентралізації – час настав? / О. Кулініч [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://agravery.com/uk/posts/author/show?slug=zapusk-zemelnoi>